

МОЗ України
Первомайський медичний фаховий коледж

ПОЛОЖЕННЯ

про організацію системи управління охороною праці

Погоджено:

голова первинної профспілкової організації

 Тетяна ТРУНЬОВА

Юрисконсульт Аміна МЕЛЬНИК

м. Первомайськ

Положення про організацію системи управління охороною праці

1. Загальні положення

Закон України „Про охорону праці” встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. У навчальних закладах до системи управління охороною праці відносять і питання безпеки життєдіяльності (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, безпека дорожнього руху, дії у надзвичайних ситуаціях тощо), що сприятиме поліпшенню профілактичної роботи щодо безпеки навчання і праці, запобіганню виникнення надзвичайних ситуацій під час навчально-виховного процесу, на виробництві та в побуті.

Функціонування системи управління охороною праці забезпечує керівник навчального закладу.

Система управління охороною праці складається із елементів, що взаємодіють між собою за допомогою інформаційних, організаційно-технічних засобів для формування безпечних і нешкідливих умов праці і навчання (додаток 1).

Елементи системи управління охороною праці:

вхід – інформація про вимоги до охорони праці (нормативно-правова інформація);

орган управління - керівник, служба охорони праці, громадські органи з питань охорони праці (представник профспілки з питань охорони праці, уповноважений трудового колективу, комісія з питань охорони праці);

функції управління – керуючий вплив на об'єкт управління;

об'єкт управління – педагогічний персонал, обслуговуючий персонал, студенти;

вихід – інформація про стан охорони праці на робочих місцях в навчальному закладі;

лінії зворотного зв'язку – лінії, якими надходить інформація про фактичний стан об'єкта.

2. Функціонування системи управління охороною праці

Робота системи управління охороною праці в навчальному закладі полягає не тільки у функціонуванні управління охороною праці, а й містить питання організації охорони праці та безпеки життєдіяльності, що здійснюється таким чином:

1. Орган управління доводить до об'єкта управління програму забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці і навчання, нормативно-правові акти з

охорони праці у вигляді правил, норм, комплексних заходів щодо досягнення відповідних вимог з охорони праці, безпеки життєдіяльності, попередження випадків травматизму тощо.

2. Лініями зворотного зв'язку до органу управління надходить інформація про фактичний стан об'єкта управління за допомогою матеріалів перевірки стану охорони праці, безпеки життєдіяльності в навчальному закладі, атестації робочих місць, аналізу причин виробничого та дитячого травматизму, зауважень уповноважених трудового колективу, комісії з питань охорони праці тощо.

3. При виявленні відхилень об'єкта управління від заданих норм орган управління розробляє управлінське рішення (керуючий вплив), яке направлене на усунення порушень та здійснення профілактичних заходів шляхом розроблення і затвердження планів, наказів, розпоряджень, вказівок тощо.

Зв'язок елементів системи між собою досягається за допомогою усної інформації, письмових повідомлень, звітів, довідок тощо.

За умови неповного виконання функцій управлінського рішення проводиться аналіз причин невиконання і приймаються нові управлінські рішення.

3. Основні принципи системи управління охороною праці

Система управління охороною праці в навчальному закладі базується на основних принципах, а саме:

принцип комплексності – реалізація соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних заходів у вирішенні питань охорони праці;

принцип системності – методи і засоби, що використовуються для виконання зазначених вище заходів, взаємозв'язані і пов'язані з виробничим середовищем;

принцип безперервності – систематичне, регулярне і неперервне використання всіх функцій управління щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці і навчання;

принцип динамічності – удосконалення методів і форм управління охороною праці з урахуванням передового вітчизняного і світового досвіду;

принцип науковості – використання наукового підходу до аналізу небезпек і ризиків, прийняття рекомендацій та рішень щодо забезпечення умов праці і навчання;

принцип оптимізації – вибір найбільш оптимального рішення при виконанні робіт з охорони праці;

принцип стандартизації – упорядкування вимог щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці у вигляді державних нормативно-правових актів з охорони праці;

принцип відповідальності – відповідальність кожного працівника за дотримання вимог охорони праці, які викладено в посадових інструкціях, інструкціях з охорони праці для окремих видів робіт або певних професій;

принцип ефективності – аналіз ефективності рішень, що прийняті в процесі управління охороною праці.

4. Методи системи управління охороною праці

До методів управління відносять:

організаційно-розпоряджувальні:

- організаційні заходи (створення комісії з питань охорони праці, з питань розслідування нещасних випадків, колективний договір(угода), розроблення нормативно-правових актів з охорони праці, нормативних документів з питань безпеки життєдіяльності, виконання працівниками своїх посадових обов'язків з охорони праці, студентами, вимог безпеки життєдіяльності тощо);

- інструктивно-методичні заходи (видання і виконання наказів, розпоряджень, приписів, рішень з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності);

соціально-психологічні:

- навчальна і виховна робота з працівниками, студентами з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;

- пропаганда безпечних і нешкідливих умов праці та навчання, проведення днів, тижнів місячників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (день цивільної оборони, тиждень пожежної безпеки, місячник охорони праці, конкурси, позааудиторні заходи, фестивалі тощо);

- установа контролю і взаємоконтролю, підвищення дисципліни праці та навчання;

- моральне стимулювання;

економічні:

- виплата премій за відсутність травматизму і профзахворювань;

- матеріальне і моральне заохочення за високий рівень охорони праці і створення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання.

5. Складові системи управління охороною праці

До системи управління охороною праці входять наступні складові частини:

1. Нормативно-правові документи з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності:

- Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 № 563, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.11.2001 за № 969/6160 (зі змінами), яке визначає обов'язки посадових осіб щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання і праці в навчальному закладі. Таке Положення розробляється в навчальному закладі з урахуванням умов навчання і праці та затверджене наказом керівника.

- Положення про службу охорони праці, безпеки життєдіяльності, яке розробляється згідно з Типовим положенням про службу охорони праці, затвердженим наказом Держнаглядохоронпраці України від 15.11.2004 №255. За умови неможливості створення такої служби відповідальність за створення безпечних і нешкідливих умов праці в навчальному закладі несуть особи, призначені наказом керівника:

- відповідальний за охорону праці;

- відповідальний за експлуатацію електрогосподарства;

- відповідальний за пожежну безпеку;

- відповідальний за експлуатацію будівель і споруд;

- відповідальний за роботу обладнання й устаткування;

- відповідальний за роботу з охорони праці в кабінетах, лабораторіях, майстернях;

- відповідальний за організацію позакласних та спортивно-масових заходів.

- Положення про комісію з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в навчальному закладі, що розробляється з урахуванням Положення про комісію з питань охорони праці профспілкового комітету підприємства, затверджено постановою президії Федерації профспілок України від 20.09.94 № 11-15-3.

- Положення про громадського інспектора з охорони праці в навчальному закладі, що розроблюється в навчальному закладі згідно з Положенням про громадського інспектора з охорони праці, затвердженим постановою президії Федерації профспілок України від 20.09.94 № 11-15-3.

- Положення про представників профспілки працівників освіти і науки України з питань охорони праці, затверджене постановою президії ЦК Профспілки працівників освіти і науки України від 11.05.94 № 11-32.

- Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в навчальному закладі, що має бути розроблене з урахуванням Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 із змінами (далі – Типове положення) та Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.04.2006 № 304, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07.07.2006 за № 806/12680 (далі – Положення про навчання).

- Положення про кабінет охорони праці (безпеки життєдіяльності), що розроблюють у навчальному закладі з урахуванням Типового положення про кабінет охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 18.07.97 №191, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08.10.97 за №458/2262.

- Положення про організацію та проведення адміністративно-громадського контролю за станом охорони праці та безпеки життєдіяльності в навчальному закладі, яке має бути розроблене службою охорони праці (відповідальним за охорону праці) навчального закладу.

У навчальному закладі мають бути розроблені інші нормативні документи, які враховують усі питання забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання і праці в навчальному закладі (інструкції з охорони праці, правила безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах, майстернях тощо) .

2. Колективний договір – комплексні заходи щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці, що розробляються спільно з представниками професійних спілок або уповноважених трудового колективу з питань охорони праці (комісія з питань охорони праці та уповноважені трудового колективу з питань охорони праці). Розділ колективного договору про охорону праці містить питання, що відносяться до компетенції керівництва навчального закладу, наприклад, перелік

професій і посад, яким надаються пільги за шкідливі умови праці, а також керівника структурного підрозділу щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання.

3. Утримання приміщень навчального закладу, його будівель та споруд, виробничого обладнання та устаткування має бути висвітлено в Положенні про службу забезпечення безпечної експлуатації будівель та споруд, яке розроблюється в навчальному закладі. Усі питання готовності приміщень навчального закладу до навчального року слід зазначити в акті прийому готовності навчального закладу до нового навчального року, який складає комісія з представниками органу управління освітою відповідно до підпорядкування навчального закладу та органів державного нагляду за охороною праці.

У кожному навчальному закладі повинен бути кабінет охорони праці та безпеки життєдіяльності, основними завданнями якого є навчання учнів, студентів та працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, пропаганда безпечних та нешкідливих умов праці і позитивного досвіду щодо профілактики аварій, виробничого травматизму та професійних захворювань. Діяльність кабінету охорони праці та безпеки життєдіяльності як навчального приміщення здійснюється згідно із Законами України „Про освіту”, „Про охорону праці”, іншими чинними нормативно-правовими актами в галузі освіти, охорони праці, рішеннями колегії, наказами та розпорядженнями Міністерства освіти і науки України з питань навчання та пропаганди охорони праці, безпеки життєдіяльності.

4. Проведення навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в навчальному закладі здійснюється відповідно до Положення про навчання. У навчальному закладі розроблюються та затверджуються положення, інструкції з охорони праці та посадові інструкції, інші нормативні акти, що діють у межах навчального закладу і встановлюють вимоги до виконання робіт і визначають правила поведінки учасників навчально-виховного процесу.

5. Забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту працівників здійснюється відповідно до Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 29.10.96 № 170.

6. Проведення аудиту охорони праці, дослідження умов праці, оцінка технічного стану обладнання та устаткування, атестація робочих місць за умовами праці на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці, контроль за дотриманням працівниками правил поведінки з обладнанням, устаткуванням, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці – висновки робить комісія з питань охорони праці та уповноважені трудового колективу з питань охорони праці під час планової перевірки навчального закладу за наказом керівника.

7. Розслідування нещасних випадків, що трапились під час проведення навчально-виховного процесу з працівниками, студентами, проводиться відповідно до Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (постанова Кабінету Міністрів України від **30 листопада 2011 року № 1232**), Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в закладах освіти

(наказ МОН України від 31.08.2001р. № 616 (зі змінами). Нещасні випадки, що трапилися в побуті, розслідуються відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру (постанова Кабінету Міністрів України від 22.03.2001 № 270).

Профілактика нещасних випадків, усунення причин, що призвели до нещасних випадків, професійних захворювань, надання допомоги потерпілим здійснюється на основі аналізу нещасних випадків, що трапилися з учасниками навчально-виховного процесу працівниками служби охорони праці або відповідальними особами навчального закладу.

9. Пожежна безпека, забезпечення первинними засобами пожежогасіння, наявність планів евакуації в навчальному закладі здійснюється відповідно до Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України, затверджених спільним наказом Міністерства освіти України і Головного управління Державної пожежної охорони Міністерства внутрішніх справ України від 30.09.98 № 348/70, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 17.12.98 за № 800/3240. У навчальному закладі має бути розроблена Інструкція з пожежної безпеки, що затверджується керівником.

6. Завдання системи управління охороною праці

Завданням системи управління охороною праці є створення умов для вискоєфективного функціонування навчального закладу.

До функцій системи управління охороною праці належать:

- планування робіт з охорони праці, безпеки життєдіяльності;
- контроль за станом охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- облік, аналіз, оцінка стану охорони праці та функціонування системи управління охороною праці;
- заохочення працівників за дотримання вимог безпеки і охорони праці.

Завдання системи управління охороною праці виконуються шляхом:

- навчання працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, пропаганда здорових і нешкідливих умов праці та навчання;
- забезпечення безпеки навчального середовища та обладнання, устаткування, пристроїв тощо;
- забезпечення безпеки будов, споруд;
- забезпечення працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- санітарно-побутове забезпечення учасників навчально-виховного процесу в навчальному закладі;
- організація лікувально-профілактичних заходів у навчальному закладі;
- професійний добір працівників.

Планування робіт з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в навчальному закладі здійснюється у вигляді планів, комплексних заходів, переліків, які необхідно виконати для забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання учасників навчально-виховного процесу. Ці плани, заходи можуть розроблювати на рік, квартал, місяць тощо.

Контроль за станом охорони праці та безпеки життєдіяльності – одна з основних функцій системи управління охороною праці. Систематичний контроль,

своєчасне виявлення і ліквідація проблемних ситуацій проводиться з метою подальшого поліпшення і оздоровлення умов праці та навчання в навчальному закладі.

Проведення адміністративно-господарського контролю в навчальному закладі здійснюється у три ступені:

1. Перший ступінь контролю – контроль на місцях щоденно:

- перевірка безпечного стану приміщень (проходи, наявність вогнегасників тощо), робочих місць (наявність колективних засобів захисту, запобіжних пристроїв, огорож, справність і відповідність обладнання, інструментів вимогам охорони праці тощо);

- наявність інструкцій з охорони праці для майстерень, інструкцій з безпеки для кабінетів (лабораторій) та інших навчальних приміщень;

- знання студентами правил безпечного ведення лабораторних, практичних робіт, безпечного проведення професійного навчання, виробничої практики в навчальному закладі.

Цей вид контролю проводить викладач, тренер тощо.

У разі виявлення недоліків особа, яка проводить навчання, вживає заходів щодо усунення цих недоліків. За неможливості їх усунення викладач повідомляє завідувача кабінету (лабораторії), майстерні, керівника навчального закладу.

2. Другий ступінь контролю – щомісяця:

- перевірка безпечного стану приміщень (технічного і санітарного - освітлення, опалення, вентиляція тощо), робочих місць (проведення їх атестації за умовами праці), забезпеченість засобами колективного та індивідуального захисту;

- наявність інструкцій з охорони праці для майстерень, інструкцій з безпеки для кабінетів (лабораторій);

- справність обладнання, пристроїв, відповідність їх вимогам охорони праці тощо;

- наявність куточків з охорони праці та безпеки життєдіяльності, стендів, аптечок з набором медичних засобів першої (долікарської) допомоги;

- наявність програми навчання працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, програм навчання студентів з предметів і дисциплін за напрямками „Охорона праці”, „Безпека життєдіяльності”.

Цей контроль проводиться комісією у складі:

- керівник структурного підрозділу кабінет, лабораторія, аудиторія, спортивний зал, музичний зал, тощо;

- викладач, вихователь;

- відповідальний за охорону праці в структурному підрозділі;

- представник трудового колективу з питань охорони праці (профком, громадський інспектор тощо).

Запис про проведення такого контролю з пропозиціями і зауваженнями проводиться комісією в журналі адміністративно-громадського контролю, який зберігається у відповідального за стан охорони праці, безпеки життєдіяльності в структурному підрозділі навчального закладу.

3. Третій ступінь контролю проводиться як правило один раз на квартал:

- перевірка усіх приміщень щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання;

- перевірка журналів реєстрації інструктажів з охорони праці, безпеки життєдіяльності в структурних підрозділах, кабінетах (лабораторіях), групах, майстернях, інших навчальних приміщеннях;

- перевірка записів у журналі реєстрації триступеневого контролю з охорони праці, безпеки життєдіяльності щодо виконання заходів з ліквідації недоліків, які містяться в журналі реєстрації.

Контроль проводить комісія у складі:

- керівник навчального закладу або заступник керівника, на якого покладено відповідальність за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності,

- інженер з охорони праці (відповідальний за електрогосподарство, відповідальний за пожежну безпеку тощо);

- голова або представник профкому, громадський інспектор з питань охорони праці тощо.

За результатами проведення контролю проводиться нарада, заслуховуються особи, відповідальні за дотримання вимог охорони праці, безпеки життєдіяльності в структурних підрозділах навчального закладу.

Керівник навчального закладу і голова профкому (голова ради трудового колективу) один раз на півріччя проводять перевірку виконання угоди щодо поліпшення умов праці та навчання в навчальному закладі та виконання розділу з охорони праці колективного договору.

Проведення всебічного контролю має на меті перевірку всього комплексу факторів, що впливають на умови і безпеку праці і навчання. Контроль може бути технічним, тобто контроль виробничих процесів, устаткування, умов праці та навчання, і соціальним, коли об'єкт контролю – діяльність особи (студента, працівника) щодо виконання обов'язків, завдань, функцій у сфері охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Оцінка відповідності результатів діяльності щодо управління охороною праці здійснюється в навчальному закладі за допомогою функцій обліку і аналізу. Облік полягає в реєстрації і систематизації питань, що характеризують рівень безпеки і умови праці та навчання. Аналіз встановлює рівень стану охорони праці і дозволяє оцінити ефективність функціонування системи управління охороною праці.

Досягнення мети щодо виконання завдань системи управління охороною праці забезпечується завдяки виконанню необхідних управлінських робіт - функцій управління, що характеризують сферу управлінської діяльності і відповідають на запитання – що, хто, де, коли повинен робити в системі управління щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання та праці.

Питання про матеріальне і моральне заохочення працівників за дотримання вимог безпеки і охорони праці містяться у розділі „Охорона праці” колективного договору (угоди). Реалізація пунктів, що передбачають удосконалення форм і методів роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності, відповідає основним принципам економічного стимулювання і матеріальної зацікавленості трудових колективів і окремих працівників, студентів навчальних закладів. Преміювання, додаткова оплата праці, винагороди за раціоналізаторські пропозиції, що

поліпшують умови праці і навчання, за участь у конкурсі на кращий колектив, на кращого знавця з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності – це не тільки матеріальний стимул навчання і праці, але й досягнення головної мети охорони праці, безпеки життєдіяльності - ефективність роботи, збереження життя і здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу в навчальному закладі.

Розробив:

інженер з охорони праці

Вадим ДЄЄВ

СХЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ (ОП)

